Člověk má vždycky NA VÝBĚR

Román Černý kos vznikl na motivy skutečného případu únosu a zneužívání dvou chlapců a přinesl jeho autorovi cenu Magnesia Litera. „Pro mě je to především příběh o hrdinství, které není závislé na tom, kolik temnoty jsme prožili, ale kolik světla v nás ještě zbývá," přibližuje spisovatel Jiří Klečka, který v knize propojuje kriminální zápletku s propracovanou psychologií postav.

Nejprve mi dovolte poblahopřát vám k vítězství vašeho díla v literárním klání. Černý kos je váš už v pořadí čtvrtý román. Tušil jste, že by zrovna tahle kniha mohla zabodovat?

Spíš jsem si to hodně přál. Zároveň jsem i pochyboval, protože sny se bohužel neplní tak často, jak by člověk chtěl. Kniha se navíc ocitla v silné konkurenci tvorby autorů, jako jsou Michaela Klevisová či Michal Sýkora a další. Mezi nominovanými jsem byl poprvé a rovnou bych měl vyhrát? O to větším překvapením nakonec vítězství bylo. Ve chvíli, kdy začali cenu vyhlašovat, se mi rozbušilo srdce, a když zaznělo moje jméno, hlavou mi problesklo – hlavně se neslož a zvládni to. Zasáhlo mě to mnohem víc, než jsem čekal.

Zvítězil jste v detektivním žánru. Podle mě je ale pro vaši knihu uvedená kategorie trochu úzká, vidím ji spíš až na pomezí psychologického románu...

Vnímám to podobně, ale chápu, že knihu bylo třeba někam žánrově ukotvit. Já sám ji primárně jako detektivku nepsal. Pro mě je to určitě víc příběh o traumatech z dětství a o hrdinství. Vypráví o zmizení dvou chlapců, jejichž osudy se protnou u únosce, který je zneužívá. Starší z nich se pak rozhodne mladšího zachránit. Jejich cesty se následně až do dospělosti různě prolínají, jsou nuceni se znovu konfrontovat s minulostí a v tom spočívá velké napětí. Myslím si, že právě to, co kniha otevírá a řeší, porotu oslovilo a bylo jedním z hlavních důvodů, proč uspěla.

Příběh vznikl na motivy skutečné události. Když se do psaní pustíte, jste ten, kdo drží pevně v rukou, co se bude dít?

Skutečný příběh unesených chlapců se odehrál v sedmdesátých letech v Americe, všechno ostatní kolem něj jsem si ale vystavěl sám. Do určité míry jsem samozřejmě vládcem příběhu byl a rozhodoval jsem, jak se bude vyvíjet. Zároveň jsem ale přistupoval s velkým respektem k tomu, co ti kluci jako lidské bytosti prožili, a nechtěl jsem to nijak znevažovat. Proto jsem si odpustil různé fantasmagorie, které jsem si třeba dovolil v předchozích románech. Zde jsem se mnohem víc držel reality.

Velmi mě oslovilo, jak v knize vyjadřujete, že i když člověk prožije trauma, které v něm může rozehrát temné a špatné stránky, pořád má na výběr, jak se zachová. Jestli bude dobrý, nebo zlý.

Přesně takovou otázku jsem si chtěl položit. Fascinovalo mě to už na skutečném případu, kterým jsem se inspiroval a který jsem chtěl v knize zachytit – jak na nás zlo působí a že ne každý, kdo mu je vystavený, mu musí nutně podlehnout. Někteří lidé mu dokážou vzdorovat a bojovat s ním. Je to příběh lidí, které zlo jako malé kluky doslova pohltilo, kteří si prošli peklem, a přesto si dokázali zachovat soucit a empatii, které nakonec vedly i k hrdinskému činu. Myslím si, že člověk má vždycky na výběr, bez ohledu na to, co v životě prožil. Opravdu tomu věřím.

Ke knize vznikly taky besedy se čtenáři o realitě vyšetřování násilí na dětech. Účastnila se jich i kriminalistka Věra Kirchnerová, známá z televizní hry Zrádci pod přezdívkou Mia. Jak vznikla myšlenka na jejich uspořádání?

Nápad vzešel od mojí kamarádky a spisovatelky Lenky Pastorčákové. Dostala ode mě knížku ještě před vydáním a hned přišla s návrhem, že bychom ji měli propojit s někým z praxe, například s kriminalistou nebo odborníkem, který se podobnými tématy zabývá. A protože je velmi energická, začala tenhle záměr okamžitě rozvíjet a já jsem za to dnes nesmírně rád. Kromě Věry se debat zúčastnila například i dětská psycholožka Tereza Bydžovská. Na besedách taky rozebíráme, jak poznat ohrožené děti a jak je před nebezpečím chránit. Skoro při každé debatě se děti a dospívající ptají, co mají dělat, pokud vědí, že se něco podobného děje třeba

JIŘÍ KLEČKA (43)
@jiri_klecka

- Spisovatel.
- Narodil se a vyrůstal v Ostravě.
- Vystudoval Vysokou školu báňskou – Technickou univerzitu Ostrava a v současné době pracuje jako manažer kvality v nadnárodní firmě.
- Spolupracuje s nakladatelstvím Kanopa na vydávání audioknih.
- Zatím mu vyšly čtyři romány: Pět ročních období, Papírové domky, Zapomenutá a Černý kos.
- Je velkým obdivovatelem knih Stephena Kinga a hudby Beatles.
- S manželkou a dvěma dcerami žije ve Frýdlantu nad Ostravicí.

Děkujeme Diplomat Hotel Prague (hoteldiplomat.cz) za umožnění fotografování.

jejich vrstevníkům. Vždycky mě zamrazí, že se musejí takovými věcmi zabývat, protože kolem sebe nejspíš něco podobného pozorují a hledají způsob, jak to řešit. Zároveň mě ale těší, že tahle setkání umožňují o takových věcech mluvit.

Na co dalšího se čtenáři – a nejen téhle, ale i vašich dalších knih – na setkáních ptají?

Vždycky je nejvíc zajímá, jestli člověk při psaní drsných věcí potřebuje nějakou formu duševní hygieny. Ptají se, jak se mi píše a žije, když trávím tolik času v podobně temných tématech.

Jak jim odpovídáte?

Při psaní se mi nestává, že bych se celý rozklepal, musel si jít lehnout a vyspat se z toho. Konkrétně u Černého kosa byla mnohem náročnější samotná příprava. Od prvotního nápadu do chvíle, kdy jsem začal psát první řádky, uběhly asi dva roky. Během nich jsem řešil, jak příběh uchopit. Samotné psaní už potom tak náročné nebylo. Pokud jde o mou psychohygienu obecně, velkou oporu mám ve své rodině. V osobním životě jsem velmi šťastný. Možná právě proto si můžu dovolit zabývat se tak temnými a těžkými tématy – protože je mám čím vyvažovat. Kdybych sám prožíval nějaká silná psychická trápení, asi bych se do podobných věcí nemohl nořit.

„V osobním životě jsem velmi šťastný. Možná právě proto si můžu dovolit zabývat se tak těžkými a temnými tématy – protože je mám čím vyvažovat.“

Co bylo impulzem k napsání vašich předchozích románů?

Inspirací ke knize Pět ročních období bylo očekávání narození naší první dcery. Byl jsem čerstvě ženatý a měl se starat o rodinu. Najednou jsem začal přemýšlet, jaké by to bylo, kdyby tu moje manželka nebyla a já zůstal s dcerou sám. Nevěděl jsem, jaký budu táta, a kladl si spoustu podobných otázek. Na základě toho jsem napsal příběh o tom, co všechno otcovství znamená a co s sebou nese, a taky o vyrovnávání se se ztrátou někoho, koho milujeme.

I další knihy byly inspirovány vašimi prožitky?

Román Papírové domky odstartovalo stěhování do nového domu. Přetavil jsem do knihy všechny emoce a obavy, s nimiž jsme se ženou přicházeli do neznámého prostředí, zvykali si na něj a nebyli se vším úplně spokojení. Prožitou zkušenost jsem přenesl do knihy, i když v ní se samozřejmě odehrávají mnohem horší věci – v našem domě naštěstí nestraší. I třetí kniha, Zapomenutá, vznikla z osobního zážitku. Jako kluk jsem často jezdil ke své tetě. Byla to neuvěřitelně živá žena s obrovskou energií, naučila mě spoustu věcí. Později bohužel začala trpět Alzheimerovou chorobou. Sledovat, jak se z člověka, který byl celý život vitální, všechno si pamatoval a zařídil, postupně vytrácí jeho osobnost i vzpomínky, je moc smutné.

Psaním knih se u nás uživí jen málokdo. Vy sám jste profesí manažer kvality a absolvoval jste technickou školu. Proč jste – s vaší touhou psát – nešel studovat rovnou češtinu?

To je otázka, kterou si kladu dodnes. Psaní bylo součástí mého života odmalička. V podstatě od chvíle, kdy jsem pochopil, jak se to dělá, jsem chtěl psát a vyprávět příběhy. Navíc jsem chodil na první stupeň základní školy na začátku devadesátých let, kdy se po revoluci otevřely dveře a ze Západu k nám začaly proudit knihy a filmy všeho druhu. Všechno jsem do sebe nasával jako houba

a celou dobu jsem vnitřně směřoval k tomu, že budu spisovatel. Jenže když jsem na Ostravsku, odkud pocházím a kde žiju, lidem říkal, co chci jednou dělat, dívali se na mě trochu zvláštně a mysleli si své. V kraji těžkého průmyslu nebylo psaní knih považováno za reálnou nebo rozumnou životní cestu. Podobně smýšleli i mí rodiče, což mě asi nakonec ovlivnilo. Vystudoval jsem na Vysoké škole báňské – Technické univerzitě v Ostravě a šest nebo sedm let jsem nenapsal ani čárku. Bral jsem to jako uzavřenou kapitolu, něco, co ve mně kdysi bylo, ale nikdy se to nesplní. Stejně jsem se k psaní ale nakonec vrátil.

Jak k tomu došlo?

Pracoval jsem zrovna pro jihokorejskou automobilku a ve firemním časopise vyhlásili soutěž na téma Napište dopis své mámě. Dodnes vlastně nevím proč, ale něco mi naskočilo a rozhodl jsem se, že se o to pokusím. Úplně to ze mě vytrysklo a můj dopis se nakonec umístil mezi prvními třemi. Znovu jsem si uvědomil, jak moc mě psaní baví, a dokonce se setkalo i s odezvou. Nepřišla jen reakce ze soutěže, ale i od kolegů z práce, kteří mi říkali, jak moc je dopis dojal. Stejně tak moji mámu, kterou potěšilo, že jsem jí něco takového dokázal vyjádřit. Tenkrát se ve mně znovu probudila touha psát. Shodou okolností se nám právě tehdy měla narodit první dcera a já cítil, že nastal čas tohle téma otevřít. Pustil jsem se do zmiňovaných Pěti ročních období a od té doby píšu v podstatě pořád.

Vedle toho ovšem taky pořád pracujete jako manažer kvality. Dokážete si uřídit i vlastní knihu úplně sám, aby měla kvalitu co možná nejvyšší?

Dlouho jsem byl přesvědčený, že ano, ale byla to mylná představa. Dnes jsem naopak rád, že nad textem stojí ještě někdo další, kdo na něj dokáže nahlédnout zvenčí, usměrnit ho a pomůže mi ho dovést k co nejlepšímu výsledku. Ale čekání na odpověď z redakce je pro mě strašné a nejsem schopný si ji přečíst hned. Většinou potřebuju tak tři dny, protože vím, že zpětná vazba nemusí být vždycky příjemná. Po otevření odpovědi na počítači mám stejně chuť okamžitě skočit na konec dokumentu a minout všechny předchozí komentáře. Je to opravdu těžké, protože vás každá kritická poznámka, i když samozřejmě dobře míněná, jako autora strašně zpochybní. Ve výsledku je pro mě dříve zmíněná psychohygiena mnohem důležitější po reakci z redakce než při samotném psaní. Ale člověk se musí naučit dát i na instinkt ostatních. Zároveň však nejde kývnout na všechno. Musíte mít jasnou vizi, co chcete napsat, ale nesmíte mít klapky na očích a myslet si, že jediný geniální vypravěč jste vy. Psaní vyžaduje velkou pokoru.

V jakém spisovatelském období se nacházíte právě teď?

Poslední kniha, kterou jsem odevzdal do redakce, pro mě zatím představuje asi největší výzvu. Na druhou stranu chci jako autor čelit novým úkolům, abych měl pocit, že nestojím na místě. Tentokrát jde o příběh z padesátých let, z období, kdy komunisté v Československu hledali takzvaného vnitřního nepřítele a probíhaly velké politické procesy. Vyprávím ho z pohledu tří vyšetřovatelů StB, jejichž osudy se poprvé protnou už během nacistické okupace. Navážou spolu určitý vztah a po letech se znovu setkávají právě v padesátých letech. Každý z nich je nějakým způsobem zatažen do vyšetřování a zároveň sleduje, jak se politický tlak a intriky kolem stupňují. Je to historický krimiromán s prvky paranoidního thrilleru. Jsem moc zvědavý, s jakou odezvou se setká.

Jste spoluzakladatelem Moravskoslezského gangu spisovatelů. Co je jeho posláním?

Fungujeme ve velmi neformální podobě. Jsme čtyři – už zmíněná Lenka Pastorčáková, Katka Dubská, Tonda Mazáč a já. Stali se z nás přátelé, vzájemně se podporujeme a trávíme spolu čas i mimo literární akce. Jezdíme třeba společně na chaty, kde si navzájem čteme ukázky ze svých rukopisů a na rovinu si říkáme, co funguje a co ne. Mít přátele v literárním světě, kteří jsou stejně „postižení" jako já, je pro mě osobně velkým impulzem. Než jsme se poznali, pohyboval jsem se hlavně mezi rodinou a přáteli, kteří podobné zájmy neměli a často nechápali, proč trávím tolik času psaním. S výjimkou mé ženy, která mě vždycky podporovala. Když jsem ale pak našel lidi, kteří tím žijí stejně, je to pro mě obrovská vzpruha. Postupně jsem pronikl do spisovatelské komunity a troufám si říct, že jsem se stal její součástí. Potkávám spoustu lidí, které zajímají příběhy stejně jako mě, a tohle zažívat je nesmírně povzbuzující. ■

MONIKA OTMAROVÁ

ZE ŽIVOTA JIŘÍHO KLEČKY

V partě spisovatelů
Moravskoslezský gang tvoří s Antonínem Mazáčem, Lenkou Pastorčákovou a Kateřinou Dubskou.

Milovník Foglara
Už několik let se pravidelně účastní letních táborů a užívá si vzácný offline pobyt v lese.

S literární trofejí
Jako čerstvý držitel nejprestižnější české literární ceny Magnesia Litera za román Černý kos.

V rodinném kruhu
S manželkou Monikou a dcerami Sofií a Elou se cítí jako nejšťastnější člověk na světě.

FOTO: MICHAL FANTA (2), VERONIKA ČERNÁ (1), SOUKROMÝ ARCHIV JIŘÍHO KLEČKY; STYLING: JIŘÍ HOFBAUER; PRODUKCE: IVANA DRÁBKOVÁ; DĚKUJEME ZNAČKÁM MONTECORE, RICHARD J. BROWN, GRAN SASSO, VAN LAACK (VŠE PRODÁVÁ BUTIK STÚDIO CIELO MAN NA PRAZE 1) ZA ZAPŮJČENÍ OBLEČENÍ NA FOTOGRAFOVÁNÍ